

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

Στο εξώφυλλο: Η πρασινοχελώνα *Chelonia Mydas* τη στιγμή που
θαίνει σπά τ' αυγό. Οι χελώνες αυτές που αφήνουν τα αυγά τους
μόνο σε λίγες ακτές της Ανατολικής Μεσογείου και απειλούνται με
εξαφάνιση είναι ένα από τα είδη που συμπεριλαμβάνονται στο
πρόγραμμα προστασίας της θαλάσσιας πανίδας.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

Ηλιοβασιλέμα στις ακτές της Σαρδηνίας. Άραγε το μέλλον θα είναι εξίσου λαμπρό;

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

ΜΙΑ ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Η Μεσόγειος δεν είναι μόνο η κοιτίδα του Δυτικού πολιτισμού, ο χώρος που γεννήθηκαν θεοί και μύθοι, επιστήμες και τέχνες, η ιστορία, η φιλοσοφία, η δημοκρατία. Για τους κατοίκους των Μεσογειακών Χωρών, συνεχιστές μιας κληρονομιάς 4000 ετών, η θάλασσα αυτή παίζει ζωτικό ρόλο για την καθημερινή τους ύπαρξη. Τους δίνει τροφή και δουλειά κι εξακολουθεί όπως πάντα να τους συνδέει άμεσα με τον υπόλοιπο κόσμο.

Όμως και αυτοί με τη σειρά τους λατρεύουν τη Μεσόγειο σαν ένα από τους θησαυρούς της γης, σαν μια μοναδική, πανέμορφη κληρονομιά. Ο Όμηρος την ονόμασε «οίνωπα πόντον» και όπως το παλιό κρασί έτσι κι η Μεσόγειος όσο παλιώνει τόσο πιο πολύτιμη γίνεται. Ποιός θα το περίμενε, μόλις 40 χρόνια πριν, ότι σήμερα η θάλασσά μας θα κινδύνευε όχι από φυσικούς κινδύνους αλλά από την κακομεταχείριση του ανθρώπου; Ποιός θα το πίστευε τότε ότι η άσκεπτη αμέλειά μας γι' αυτή τη θάλασσα θα αποτελούσε κίνδυνο για την ίδια μας την υγεία;

Τι θα είναι η Μεσόγειος αύριο; Πηγή θαυμάτων...

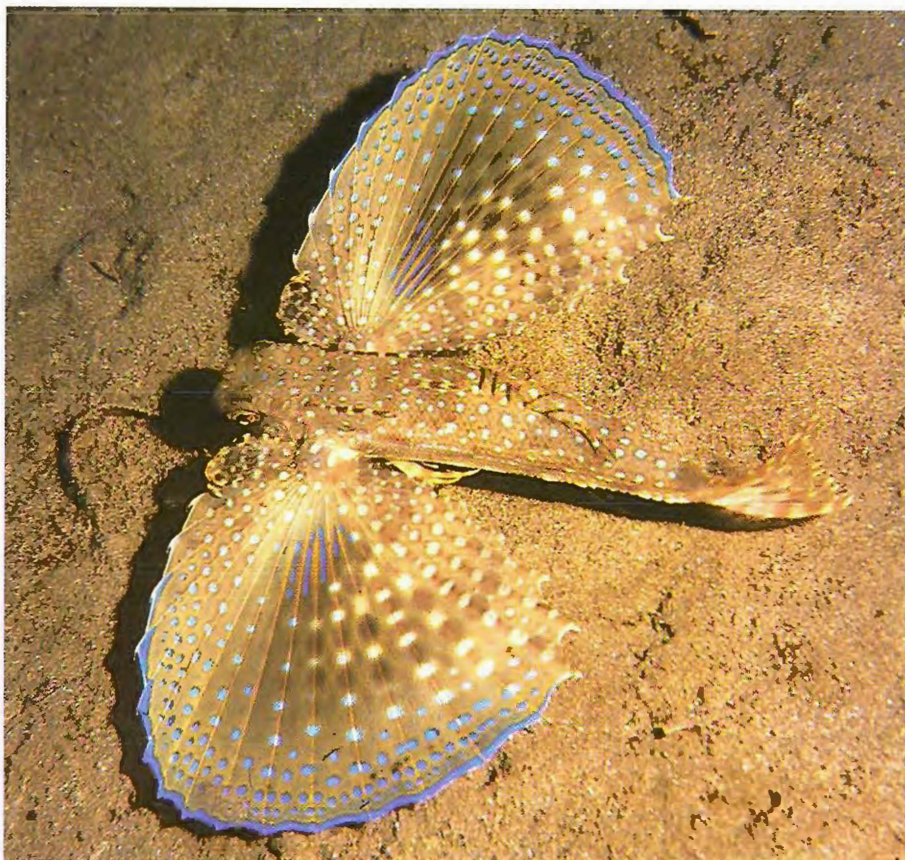

.....ή ενοχλήσεων;

Σε φωτογραφίες παρμένες από δορυφόρο, η Μεσόγειος φαίνεται σαν λίμνη. Είναι μια σχεδόν κλειστή θάλασσα που τα νερά της ανανεώνονται πλήρως μόνο μια φορά κάθε 80 με 100 χρόνια, κυρίως μέσα απ' τα στενά του Γιβραλτάρ. Είναι σχετικά ρηχή θάλασσα με μέσο όρο βάθους 1500 μέτρα. Περίπου 100 εκατομμύρια άτομα ζουν στις παράκτιες περιοχές, υπολογίζεται δε ότι ο αριθμός αυτός θα έχει διπλασιασθεί μέχρι το έτος 2000.

ΜΙΑ ΘΑΛΑΣΣΑ ΠΟΥ ΠΕΘΑΙΝΕΙ;

Τη δεκαετία του 60 και στις αρχές της δεκαετίας του 70, όταν το να ανησυχείς για το περιβάλλον έγινε της μόδας, πολλοί έστρεψαν την προσοχή τους στη Μεσόγειο. Αυτοί που πρώτοι έκρουσαν τον κώδωνα του κινδύνου έδωσαν μια ζοφερή εικόνα. Μερικοί μάλιστα είπαν ότι η Μεσόγειος αργοπεθαίνει και ότι δεν θα αργήσει η μέρα της καταστροφής. Από τότε όμως και μετά από κοπιαστικές έρευνες διαπιστώθηκε ότι η κατάσταση δεν είναι τόσο απελπιστική. Η Μεσόγειος κινδυνεύει αλλά δεν θα πεθάνει. Τουλάχιστον όχι ακόμα.

Πολλά είδη ρυπαντών μπορεί να συσσωρεύονται στα ιζήματα του βυθού και κατόπιν στους ιστούς των θαλάσσιων οργανισμών που ζουν στο βυθό, όπως σ' αυτό το *Dactylopterus volitans*.

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον που έγινε το 1972 στη Στοκχόλμη δημιούργησε ένα κλίμα γενικής ευαισθητοποίησης πάνω σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος (και είχε επίσης σαν αποτέλεσμα τη θέσπιση του Προγράμματος Περιβάλλοντος Ηνωμένων Εθνών). Μέσα σ' αυτό λοιπόν το κλίμα, οι χώρες της Μεσογείου άρχισαν να μελετούν συστηματικά τρόπους διάσωσης της Μεσογείου και αντιστροφής της πορείας που έτεινε τελικά να την οδηγήσει στην υποβάθμισή της.

Μετά από μακρά σειρά συναντήσεων, το πρώτο αποφασιστικό βήμα έγινε το 1975. Το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος Ηνωμένων Εθνών - UNEP - συγκάλεσε τις Μεσογειακές χώρες σε διάσκεψη στη Βαρκελώνη. Κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης αυτής, οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων 16 Μεσογειακών χωρών ενέκριναν το Σχέδιο Δράσης για την προστασία της Μεσογείου.

Οι στόχοι του Προγράμματος ήταν: (1) η σύναψη σειράς συνθηκών με ισχύ νόμου που θα υπογράφονταν από τις κυβερνήσεις των Μεσογειακών χωρών, (2) η δημιουργία ενός δικτύου συστηματικής παρακολούθησης και έρευνας σε θέματα ρύπανσης και (3) ένα κοινωνικο-οικονομικό πρόγραμμα που θα συνδύαζε τόσο τις ζωτικές αναπτυξιακές προτεραιότητες των χωρών, όσο και την ισορροπία του Μεσογειακού Περιβάλλοντος.

Άμεση προτεραιότητα δόθηκε στη σωστή εκτίμηση της κατάστασης περιβάλλοντος στη Μεσόγειο και τον προσδιορισμό των μεγάλων προβλημάτων. Το UNEP και οι άλλες εξειδικευμένες οργανώσεις και υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών εκπόνησαν ένα γενικό Πρόγραμμα και με βάση αυτό επιστήμονες από 16 χώρες άρχισαν ερευνητικές εργασίες σε 83 κέντρα ερευνών. Αυτό το γενικό Πρόγραμμα έγινε γνωστό με την ονομασία MED POL ή Mediterranean Pollution Monitoring and Research Programme, δηλαδή Μεσογειακό Πρόγραμμα για τη Ρύπανση — Συστηματική Παρακολούθηση και Έρευνα.

Η πρώτη φάση του MED POL διήρκεσε από το 1976 μέχρι το 1980. Κατά την περίοδο αυτή, με τη βοήθεια του UNEP και των συνεργαζομένων εξειδικευμένων υπηρεσιών των Ηνωμένων Εθνών, τα εργαστήρια που συμμετείχαν στο πρόγραμμα απέκτησαν τον απαραίτητο εξοπλισμό για τη συστηματική παρακολούθηση της ποιότητας των νερών, ιζημάτων και θαλάσσιων οργανισμών της Μεσογείου. Επιστήμονες και τεχνικοί ειδικεύθηκαν σε ενιαίες μεθόδους ανάλυσης. Δημιουργήθηκε επίσης ένα δίκτυο επιστημόνων και ερευνητικών κέντρων για πληρέστερη και ταχύτερη ανταλλαγή των πορισμάτων της έρευνας και της υπάρχουσας εμπειρίας.

Στο MED POL περιλαμβάνεται και ο προσδιορισμός των επιπέδων συγκέντρωσης των διαφόρων ρύπων στους θαλάσσιους οργανισμούς, καθώς και οι πιθανές επιπτώσεις τους σε παράγοντες όπως η ανάπτυξη, η συμπεριφορά και ο ρυθμός αναπαραγωγής των οργανισμών αυτών.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

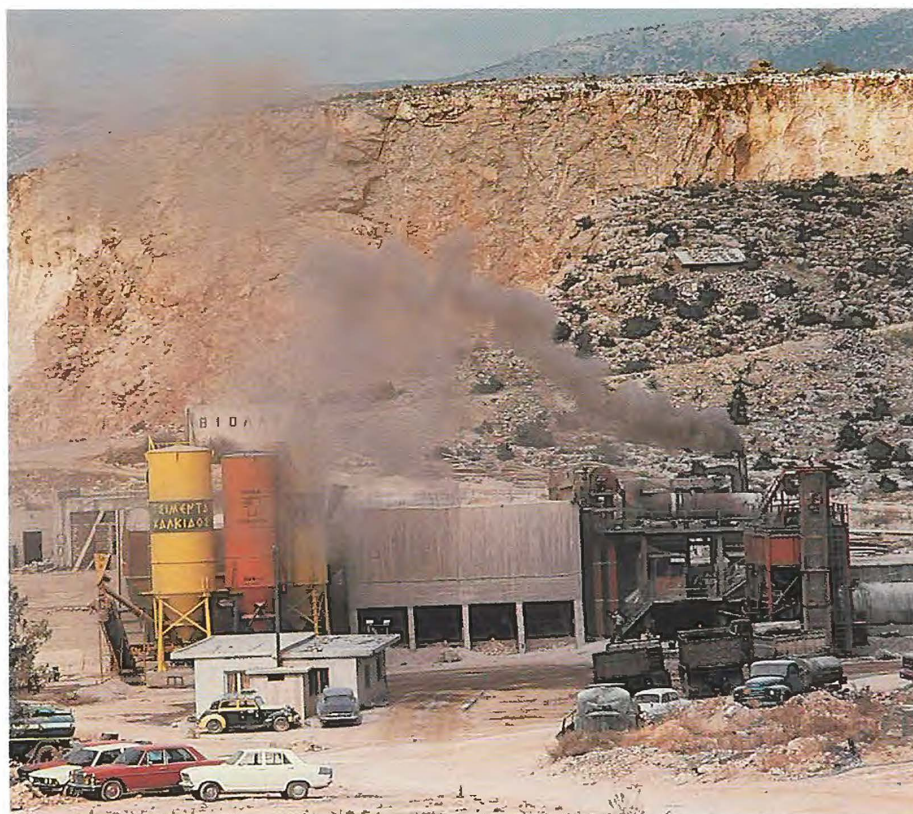
Οι πρώτες μελέτες έδειξαν ότι ορισμένα σημεία της Μεσογείου χρησιμοποιούνται σαν χώρος απόρριψης κάθε είδους βλαβερών ουσιών. Το αποτέλεσμα είναι μεγάλα τμήματα των ακτών να έχουν υποστεί σοβαρή θλάβη από βιομηχανικά απόβλητα, γεωργικά φάρμακα και λιπάσματα καθώς και αστικά λύματα. Αν λάβουμε υπόψη ότι η ικανότητα της θάλασσας για αυτοκαθαρισμό δεν είναι απερίοριστη, θα αντιληφθούμε ότι το είδος και η ποσότητα των απορριπτόμενων ρύπων μπορούν να προκαλέσουν ανεπανόρθωτη θλάβη σε ορισμένες περιοχές.

Ανάμεσα στις διαπιστώσεις των μελετών είναι και τα ακόλουθα σημεία:

— 85% των αστικών λυμάτων από 120 περίπου παραθαλάσσιες πόλεις χύνονται στη θάλασσα χωρίς προηγουμένως να έχουν υποβληθεί σε κατάλληλη επεξεργασία. Οι κίνδυνοι της πρακτικής αυτής έχουν καταδειχθεί επανειλημμένα. Η ιογενής ηπατίτιδα, η δυσεντερία και η πολιομυελίτιδα ενδημούν σ' ορισμένες περιοχές της Μεσογείου όπου περιοδικά ξεσπούν και επιδημίες χολέρας. Οι παθογόνοι οργανισμοί που προκαλούν τις αοθένειες αυτές δημιουργούν επιδημίες μέσω των λυμάτων που δεν έχουν υποστεί επεξεργασία.

Κολύμπι στη Μεσόγειο: άλλοτε χαρά κι άλλοτε κίνδυνος.

Οι Μεσογειακές χώρες δεσμεύτηκαν να προσδιορίσουν τις πηγές ρύπανσης, πολλές από τις οποίες βρίσκονται αρκετά μακριά από τις ακτές.

— Πολλές παραθαλάσσιες περιοχές έχουν υποστεί σοβαρή θλάθη και αποτελούν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Μια πρόσφατη μελέτη που εκδόθηκε από το UNEP έδειξε ότι κατά διαστήματα το 24% των ακτών της Μεσογείου που ελέγχθηκαν μεταξύ 1976 και 1981 θρέχονταν από νερό που δεν ήταν ασφαλές για κολύμπι.

— Δηλητηριώδη απόβλητα (κυρίως θαρειά μέταλλα) από βιομηχανικές εγκαταστάσεις και από διυλιστήρια πετρελαίου χύνονται στη θάλασσα. Όχι μόνο σκοτώνουν τους θαλάσσιους οργανισμούς στην περιοχή απόρριψης, αλλά επιπλέον μερικά από αυτά (όπως ο υδράργυρος) συσσωρεύονται καθώς ανέρχονται στην τροφική αλυσίδα (πλαγκτόν - ψάρια - άνθρωπος) αποτελώντας κίνδυνο για τη δημόσια υγεία και διαταράσσοντας την επισφαλή ισορροπία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

— Τα ποτάμια μεταφέρουν κάθε είδους ρύπους - αστικά λύματα, γεωργικά φάρμακα και βιομηχανικά απόβλητα - και τα εναποθέτουν στη θάλασσα με ρυθμό που ξεπερνά κατά πολύ το ρυθμό ρύπανσης της θάλασσας από παράκτιες πηγές.

— Κάθε χρόνο χύνονται στη θάλασσα από ανθρωπογενείς πηγές ρύπανσης περίπου 120.000 τόνοι ορυκτελαίων, 12.000 τόνοι φαινολών, 60.000 τόνοι απορρυπαντικών, 100 τόνοι υδραργύρου, 3.800 τόνοι μολύβδου, 2.400 τόνοι χρωμίου, 21.000 τόνοι ψευδαργύρου, 320.000 τόνοι φωσφόρου και 800.000 τόνοι αζώτου.

Η απόρριψη χημικών και ραδιενεργών αποβλήτων από πλοία αποτελεί κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Η απόρριψη πετρελαιοειδών εξάλλου μπορεί να καταστρέψει τις τουριστικές παραλίες. Τέτοια προβλήματα γίνονται ακόμη σοβαρότερα σε μια κλειστή θάλασσα όπως η Μεσόγειος.

— Τα τάνκερ, τα επιβατηγά, τα φορτηγά και κάθε άλλου είδους πλοία ρίχνουν καθημερινά στη θάλασσα εκατοντάδες τόνους απόβλητα μέσα στα οποία και κατάλοιπα πετρελαίου. Υπολογίζεται ότι από το σύνολο της παγκόσμιας ρύπανσης που οφείλεται σε πετρελαιοειδή, οι ποσότητες που καταλήγουν στη Μεσόγειο κυμαίνονται από το 1/8 ως το 1/4. Αυτό δεν πρέπει να μας εκπλήσσει αφού η Μεσόγειος εξακολουθεί να είναι από τα σημαντικότερα περάσματα των φορτηγών πλοίων.

— Υπολογίζεται ότι χιλιάδες τόνοι χημικών ρύπων (κυρίως παρασιτοκτόνα) μεταφέρονται απ' τους ανέμους σε μεγάλες αποστάσεις και με τη βροχή καταλήγουν στη θάλασσα.

— Τα παραδοσιακά θαλασσινά είναι συχνά ακατάλληλα για τη διατροφή του ανθρώπου γιατί έχουν ρυπανθεί από πετρελαιοειδή και άλλες χημικές ουσίες ή ακόμη έχουν μολυνθεί από επικίνδυνα παθογόνα μικρόβια που περιέχονται στα αστικά λύματα. Σύμφωνα με μια πρόσφατη μελέτη που εκδόθηκε από το UNEP, οστρακοειδή που δεν είναι επιβλαβή για τη δημόσια υγεία παράγονται μόνο στο 4% των περιοχών όπου υπάρχει το είδος αυτό των θαλασσινών.

— Ερημώνονται σταδιακά οι παράκτιες λιμνοθάλασσες και οι κλειστοί κολπίσκοι, περιοχές δηλαδή όπου αναπαράγονται και αναπτύσσονται πολλά θαλάσσια είδη.

— Τοξικές ουσίες εναποτίθενται στα ιζήματα και εκεί καταστρέφουν σημαντικές βιοκοινωνίες θαλάσσιων οργανισμών.

Το Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης αποθλέπει μεταξύ άλλων στο να διατηρήσει απρόσβλητο από τη ρύπανση και από την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη το φυσικό περιβάλλον αυτού του μικρού λευκοτσικινιά *Egretta garzetta*.

Ερευνητές που συμμετέχουν στο Σχέδιο Δράσης μετρούν τους ρύπους που συσσωρεύονται στους ιστούς των ζωικών οργανισμών μακριά από τις ακτές. Στη φωτογραφία δειγματοληψία βένθους.

ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα MED POL σήμερα συνεχίζει τη συστηματική παρακολούθηση των πηγών ρύπανσης, των συγκεντρώσεων, των τρόπων μεταφοράς και των συνεπειών των ρύπων, με εκατοντάδες σταθμούς δειγματοληψίας στη Μεσόγειο. Με βάση τα αποτελέσματα της Πρώτης Φάσης, τέθηκαν κοινές αρχές και κατευθυντήριες γραμμές για το πώς, πού και πότε πρέπει να μετρώνται τα επίπεδα της ρύπανσης της θάλασσας, ώστε να κατανοηθούν και να εκτιμηθούν σωστά οι επιπτώσεις της. Αυτό είναι το Μακροπρόθεσμο Πρόγραμμα για τη Ρύπανση — Συστηματική Παρακολούθηση και Έρευνα 1981-1990, δηλ. η Δεύτερη Φάση του MED POL.

Το Μακροπρόθεσμο Πρόγραμμα έχει ήδη επιτύχει σημαντικά πράγματα. Μέχρι τα μέσα του 1985, 7 Μεσογειακές χώρες είχαν υπογράψει τη συμφωνία με το UNEP και υλοποιούσαν τα αντίστοιχα Εθνικά Προγράμματα Συστηματικής Παρακολούθησης. Άλλες 7 χώρες βρίσκονταν στο στάδιο της επεξεργασίας προγραμμάτων με στόχο την έναρξη υλοποίησής τους μέσα στο 1986. Η συντονισμένη αυτή προσπάθεια παρακολούθησης της ρύπανσης αποτελεί την καλύτερη απόδειξη της σταθερής απόφασης των Μεσογειακών χωρών να λάβουν μέτρα για τον προσδιορισμό, την πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης στις θάλασσες και τις ακτές τους.

Επιπλέον, γίνεται εντατική επιστημονική έρευνα ώστε να κατανοηθούν πληρέστερα οι διεργασίες και τα φαινόμενα των πολύπλοκων μηχανισμών της ρύπανσης. Στα τέλη του 1984 βρίσκονταν σε εξέλιξη 102 ερευνητικά προγράμματα σε 62 κέντρα 16 Μεσογειακών χωρών. Το ερευνητικό μέρος του MED POL έχει σαν στόχο την επιστημονική θεμελίωση μέτρων, όπως η θέσπιση και εφαρμογή πρωτοκόλλων, προτύπων και κριτηρίων ποιότητας του περιβάλλοντος.

Δύτης εξετάζει μια βιοκοινωνία θαλάσσιων οργανισμών στα διάφανα νερά της Μάλτας.

ΤΟ ΓΑΛΑΖΙΟ ΣΧΕΔΙΟ

Το Γαλάζιο Σχέδιο (Blue Plan), ξεκίνησε το 1979 σαν τμήμα της κοινωνικο-οικονομικής συνιστώσας του Σχεδίου Δράσης. Στόχος του είναι η μελέτη της μακροπρόθεσμης εξέλιξης της σχέσης μεταξύ ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος στη Μεσόγειο. Όμως, δεν πρόκειται για ακαδημαϊκή άσκηση μελλοντολογίας. Σκοπός του είναι να βοηθήσει τις Μεσογειακές χώρες να πάρουν τις κατάλληλες πρακτικές αποφάσεις για την προστασία του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος, παίρνοντας υπόψη και τους πολιτιστικούς και κοινωνικο-οικονομικούς τους αναπτυξιακούς στόχους.

Το Γαλάζιο Σχέδιο συντονίζεται από ένα περιφερειακό κέντρο που ιδρύθηκε στη Sophia Antipolis της Γαλλίας.

Μέσα στα τελευταία χρόνια, το Γαλάζιο Σχέδιο εξέτασε τις υπάρχουσες τάσεις κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης στη λεκάνη της Μεσογείου. Έχει εκδοθεί ένας αριθμός ειδικών μελετών που αναλύουν διεξοδικά θέματα όπως: υδάτινοι πόροι, βιομηχανική ανάπτυξη και στρατηγικές εκβιομηχάνισης, ενέργεια, μετακινήσεις πληθυσμών, αστικοποίηση, αγροτική ανάπτυξη, τουρισμός, ενδο-Μεσογειακές επιδράσεις και άλλα.

Οι έρευνες δείχνουν ότι, αν δεν μεταβληθούν οι τάσεις που επικρατούν τα τελευταία 20-30 χρόνια, σε 40 χρόνια από σήμερα, το 95% των ακτών θα καλύπτεται από αστικούς οικισμούς και ότι η λεκάνη της Μεσογείου πιθανόν θα καλύπτει τις ανάγκες 500 εκατομμυρίων μόνιμων κατοίκων, 200 εκατομμυρίων τουριστών και 150 εκατομμυρίων αυτοκινήτων. Κάθε χρόνο τα άτομα αυτά θα καταναλώνουν 45 εκατομμύρια τόνους κρέατος και 250 εκατομμύρια τόνους δημητριακών και θα χρησιμοποιούν το ισοδύναμο 1000 εκατομμυρίων τόνων πετρελαίου.

Το Γαλάζιο Σχέδιο προχωρεί τώρα προς το βασικό στόχο, δηλαδή τη διαμόρφωση ρεαλιστικών σεναρίων για μια διαρκή και ολοκληρωμένη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Μεσογειακής λεκάνης.

Μέχρι το τέλος του 1987, θα έχουν ετοιμασθεί σενάρια για 3 επίπεδα μελέτης: συνολικά, κατά τομείς και κατά θάλασσα / ακτή. Τα σενάρια θα είναι 2 ειδών: σενάρια «τάσεων» που θα σκιαγραφούν το μέλλον της Μεσογείου με βάση τα δεδομένα από τις εμπειρίες του παρελθόντος και «εναλλακτικά» σενάρια που θα διερευνούν τις συνέπειες διαφόρων πολιτικών ανάπτυξης.

Θα έρθει άραγε μια μέρα που όλες οι ακτές της Μεσογείου θα ξεπεράσουν τα αποδεκτά όρια; Το Γαλάζιο Σχέδιο ερευνά εναλλακτικές λύσεις.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΡΑΡ)

Το Πρόγραμμα Ενεργειών Προτεραιότητας (ΡΑΡ), που ξεκίνησε ταυτόχρονα με το Γαλάζιο Σχέδιο, έχει κι αυτό σαν στόχο την ορθή διαχείριση του περιβάλλοντος. Αλλά ενώ το Γαλάζιο Σχέδιο λειτουργεί σε επίπεδο έρευνας και σχεδιασμού, το ΡΑΡ είναι ένα πρόγραμμα άμεσης και πρακτικής προσέγγισης στα περιβαλλοντικά προβλήματα. Περιλαμβάνονται εδώ μεταξύ άλλων πρότυπα και πειραματικά προγράμματα, και η χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για ειδικά θέματα διαχείρισης του περιβάλλοντος.

Οι τομείς δραστηριότητας που επελέγησαν για το ΡΑΡ είναι αυτοί που πιστεύεται ότι ανταποκρίνονται καλύτερα στις κοινές εμπειρίες και καλύπτουν τις κοινές ανάγκες των Μεσογειακών χωρών. Επομένως, συμβάλλουν κυρίως στην προώθηση της τεχνικής συνεργασίας και της ανταλλαγής τεχνογνωσίας (know-how).

Μερικά παραδείγματα:

- Είναι υπό μελέτη κατευθυντήριες γραμμές για τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό και τη διαχείριση των παράκτιων περιοχών.
- Βρίσκονται σε εξέλιξη προγράμματα για την ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας.
- Ετοιμάστηκε και διανεμήθηκε ήδη κατάλογος των επιστημονικών κέντρων και των εμπειρογνομόνων ανά τομέα.
- Ετοιμάζονται μελέτες συγκεκριμένων περιπτώσεων για την αποκατάσταση και ανασυγκρότηση ιστορικών οικισμών.
- Έχουν ήδη γίνει αποστολές σε ορισμένες Μεσογειακές χώρες με

Ένας από τους στόχους του Προγράμματος Ενεργειών Προτεραιότητας είναι να διατηρήσει την πολιτιστική κληρονομιά της Μεσογείου προστατεύοντας τα αρχαία μνημεία.

Το Πρόγραμμα Ενεργειών Προτεραιότητας μελετά τρόπους ώστε να μη γίνει ο τουρισμός αιτία καταστροφής του περιβάλλοντος.

σκοπό την ανάπτυξη των υδάτινων πόρων σε νησιά και απομονωμένες παράκτιες περιοχές.

— Οργανώθηκαν συνέδρια και σεμινάρια για τον χωροταξικό σχεδιασμό σε σειсмоγενείς περιοχές.

— Οργανώθηκε επίσης μια συνάντηση εργασίας για την υγιεινή της κατοικίας.

Για το μέλλον τώρα:

— Θα αναλυθούν η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης των ερημωμένων γεωργικών εκτάσεων και οι μέθοδοι προστασίας των πλούσιων γεωργικών περιοχών.

— Μελετώνται οι δυνατότητες εφαρμογής των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, με ιδιαίτερη έμφαση στα προγράμματα χρησιμοποίησης της ηλιακής ενέργειας.

— Θα ενταθούν οι προσπάθειες εναρμόνισης της τουριστικής ανάπτυξης με την προστασία του περιβάλλοντος.

— Θα προταθούν βελτιωμένες μέθοδοι διαχείρισης των στερεών και υγρών αποβλήτων.

Τα αποτελέσματα μελετών συγκεκριμένων περιπτώσεων, των σεμιναρίων και των συναντήσεων εμπειρογνομόνων θα βρίσκονται στη διάθεση όλων των Μεσογειακών χωρών.

Το Πρόγραμμα Ενεργειών Προτεραιότητας συντονίζεται από ένα περιφερειακό κέντρο που ιδρύθηκε στο Σπλιτ της Γιουγκοσλαβίας.

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ

Το 1976, ένα έτος μόλις μετά την πρώτη συνάντησή τους στη Βαρκελώνη, οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των ιδίων Μεσογειακών κρατών καθώς και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας συναντήθηκαν και πάλι στην ίδια πόλη για να υπογράψουν μια σύμβαση, βάσει της οποίας αναλάμβαναν την υποχρέωση «να πάρουν όλα τα απαραίτητα μέτρα... για την πρόληψη, τη μείωση και την καταπολέμηση της ρύπανσης... καθώς και για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος».

Η Σύμβαση της Βαρκελώνης έγινε το νομικό πλαίσιο για το Σχέδιο Δράσης που είχε εγκριθεί ένα χρόνο πριν. Η βασική φιλοσοφία των κυβερνήσεων ήταν (1) να θάλουν τις βάσεις ενός συστήματος που θα είχε σαν μόνιμο αντικείμενο τη συστηματική παρακολούθηση της υγείας της Μεσογείου, (2) να προσδιορίσουν τα κύρια περιβαλλοντικά προβλήματα και τις αιτίες τους, (3) να προτείνουν πρακτικές λύσεις των προβλημάτων αυτών και (4) να εναρμονίσουν τις εθνικές νομοθεσίες με το πνεύμα και τους στόχους της Σύμβασης της Βαρκελώνης.

Παράλληλα με την υπογραφή της Σύμβασης της Βαρκελώνης, οι κυβερνήσεις των Μεσογειακών χωρών υπέγραψαν και τα 2 πρώτα πρωτόκολλα που υλοποιούν το κείμενο της συμφωνίας.

Οι πετρελαιοκηλίδες μπορεί να μην είναι το πιο σοβαρό πρόβλημα ρύπανσης για τη Μεσόγειο. Σίγουρα όμως είναι από τα πιο εμφανή.

Ο σταθμός υποδοχής πετρελαιοειδών καταλοίπων που βλέπουμε στη φωτογραφία συλλέγει το έρμα που περιέχει και πετρελαιοειδή κατάλοιπα, από δεξαμενόπλοια που περνούν από τη Μεσόγειο και στη συνέχεια διαχωρίζει το πετρέλαιο από το θαλασσινό νερό.

ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΑΠΟ ΠΛΟΙΑ ΚΑΙ ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ

Το πρώτο πρωτόκολλο αφορά την απόρριψη στη θάλασσα ρυπαντών από πλοία και αεροσκάφη. Τα πιο επικίνδυνα απόβλητα - μεταξύ άλλων υδράργυρος, κάδμιο, αργό πετρέλαιο, χλωριομένοι υδρογονάνθρακες, παρασιτοκτόνα και ραδιενεργές ουσίες - έχουν συμπεριληφθεί σε μια «μαύρη λίστα» και απαγορεύεται εντελώς η απόρριψή τους στη θάλασσα. Ένας δεύτερος κατάλογος, η «γκρίζα λίστα», περιλαμβάνει τις κάπως λιγότερο θλαπτικές ουσίες όπως: μόλυβδος, ψευδάργυρος, χαλκός, κοβάλτιο, κυανιούχες ενώσεις, φθοριούχες ενώσεις και ορισμένες συνθετικές οργανικές ουσίες. Για την απόρριψη ουσιών της δεύτερης κατηγορίας απαιτείται η έκδοση ειδικής άδειας και οι αρμόδιες αρχές πρέπει να γνωστοποιούν στο UNEP την έκδοση κάθε τέτοιας άδειας.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Το δεύτερο πρωτόκολλο δεσμεύει τις κυβερνήσεις των Μεσογειακών χωρών να συνεργάζονται σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, όπως ατυχήματα στη θάλασσα, που προκαλούν ρύπανση της θάλασσας με πετρελαιοειδή και άλλες επιβλαβείς χημικές ουσίες. Το 1976 ιδρύθηκε στη Μάλτα σαν μέρος του Σχέδιου Δράσης ένα περιφερειακό κέντρο καταπολέμησης της ρύπανσης από πετρελαιοειδή. Το κέντρο αυτό παρέχει επιμόρφωση σε θέματα καταστολής της θαλάσσιας ρύπανσης από πετρελαιοειδή. Επίσης, παρέχει βοήθεια στην εκπόνηση εθνικών και υπο-περιφερειακών σχεδίων έκτακτης ανάγκης και σε περιπτώσεις που παρουσιαστεί τέτοια ανάγκη, βοηθά στον συντονισμό των τεχνικών μέτρων που λαμβάνουν τα κράτη για την καταπολέμηση της ρύπανσης από ατυχήματα στη θάλασσα.

ΡΥΠΑΝΣΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΑΠΟ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΠΗΓΕΣ

Το 1980, μετά από μακρές διαπραγματεύσεις και βασιζόμενες σε δεδομένα που έγιναν γνωστά από το MED POL, οι κυβερνήσεις των Μεσογειακών χωρών υπέγραψαν στην Αθήνα το πιο σημαντικό πρωτόκολλο της Σύμβασης της Βαρκελώνης: Το πρωτόκολλο για τη ρύπανση της θάλασσας από χερσαίες πηγές. Το πρωτόκολλο προσδιορίζει μέτρα για την καταπολέμηση της ρύπανσης από αστικά λύματα, βιομηχανικά απόβλητα και γεωργικά φάρμακα / λιπάσματα που καταλήγουν στη θάλασσα και στην ατμόσφαιρα. Το πρωτόκολλο συνοδεύεται από 2 λίστες ουσιών - μια μαύρη και μια γκρίζα - παρόμοιες με εκείνες που συνοδεύουν το πρωτόκολλο απόρριψης από πλοία και αεροσκάφη.

Με το MED POL, τίθενται πρότυπα για τα απορριπτόμενα απόβλητα καθώς και κριτήρια για την ποιότητα του περιβάλλοντος στα παράκτια νερά και τους θαλάσσιους οργανισμούς. Από τη στιγμή που θα υιοθετηθούν από τις κυβερνήσεις τα όρια και τα κριτήρια αυτά θα πρέπει να γίνονται από όλους σεβαστά. Μεταξύ άλλων, το πρωτόκολλο θα κάνει υποχρεωτική την ύπαρξη και λειτουργία κατάλληλων εγκαταστάσεων επεξεργασίας των αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, θα χρειασθεί να αλλάξει ο τρόπος λειτουργίας των υπαρχουσών βιομηχανικών μονάδων. Οι νέες βιομηχανικές μονάδες θα επιτρέπεται να λειτουργούν μόνον εφ' όσον πληρούν τις αυστηρές διατάξεις του πρωτοκόλλου αυτού.

Κάθε κράτος είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή του πρωτοκόλλου στην επικράτειά του, καθώς και για την κάλυψη των σχετικών με την εφαρμογή δαπανών. Υπολογίζεται ότι το συνολικό κόστος εφαρμογής για τα επόμενα 10 με 15 χρόνια θα φθάσει τα 15 δισεκατομμύρια δολάρια.

Το πρωτόκολλο για τις χερσαίες πηγές ρύπανσης άρχισε να ισχύει το 1983 και αποτελεί ένα πολύ σημαντικό θήμα για την αναβάθμιση της Μεσογείου.

Όμως χρειάζεται χρόνος για να υπάρξουν αποτελέσματα. Τα πρώτα πρότυπα για την ποιότητα των παράκτιων νερών, που θα εξασφαλίσουν καλύτερη προστασία και των κολυμβητών και των καλοφαγάδων που αγαπούν τα στρείδια, έχουν ήδη υποβληθεί για έγκριση και εφαρμογή στις κυβερνήσεις των Μεσογειακών χωρών. Άλλες προτάσεις θα υποβληθούν σύντομα.

Οι σοβαρά αποψιλωμένες περιοχές είναι συνηθισμένο φαινόμενο σε όλη τη λεκάνη της Μεσογείου. Ακόμα κι αυτές που βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση απ' τη θάλασσα, όπως αυτή στην Τουρκία, στέλνουν στη θάλασσα - μέσω των ποταμών - μεγάλες ποσότητες ιζημάτων και γεωργικών φαρμάκων.

ΤΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΙ

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

- Γεωγραφικός ορισμός για τους σκοπούς του Σχεδίου Δράσης: Η Μεσόγειος Θάλασσα καθ' εαυτήν από τα στενά του Γιβραλτάρ μέχρι τα στενά των Δαρδανελλίων και οι παρακείμενες ακτές όπως ορίζονται (σε ad hoc βάση) από τις Κυβερνήσεις της Ισπανίας, Γαλλίας, Μονακό, Ιταλίας, Γιουγκοσλαβίας, Αλβανίας, Ελλάδας, Τουρκίας, Κύπρου, Συρίας, Λιβάνου, Ισραήλ, Αιγύπτου, Αιθιοπίας, Μάλτας, Τυνησίας, Αλγερίας και Μαρόκου.
- Συμμετέχουν: Αλγερία, Κύπρος, ΕΟΚ, Αίγυπτος, Γαλλία, Ελλάδα, Ισραήλ, Ιταλία, Λιβάνος, Λιθώ, Μάλτα, Μονακό, Μαρόκο, Ισπανία, Συρία, Τυνησία, Τουρκία, Γιουγκοσλαβία.
- Εγκρίθηκε: τον Φεβρουάριο του 1975 στη Βαρκελώνη της Ισπανίας.
- Αποτελείται από 4 κύρια μέρη: ολοκληρωμένος σχεδιασμός, συστηματική παρακολούθηση της ρύπανσης και έρευνα, νομοθεσία και θεσμικά / οικονομικά θέματα.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΛΕΚΑΝΗΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Γαλάζιο Σχέδιο

Πρώτη Φάση (1980-83) - Βελτίωση της γνώσης για την παρούσα κατάσταση, συλλογή πληροφοριών και προσδιορισμός των κυριοτέρων τάσεων. Έχουν εκκινηθεί μελέτες στους εξής τομείς:

- (α) Συστήματα και υποσυστήματα Ξηράς - Θάλασσας.
- (β) Υδάτινοι πόροι, ανταγωνιστικές χρήσεις και ανθρώπινες προτεραιότητες.
- (γ) Βιομηχανική ανάπτυξη, στρατηγικές εκβιομηχάνισης και πόροι του υπεδάφους.
- (δ) Ενέργεια, παλιές και νέες μορφές.
- (ε) Δημόσια υγεία, πληθυσμοί και μετακινήσεις τους.
- (στ) Χρήσεις γης, αστικοποίηση και αγροτική ανάπτυξη.
- (ζ) Τουρισμός, χρήσεις γης και περιβάλλον.
- (η) Ενδο-Μεσογειακές οικονομικές σχέσεις.
- (θ) Συγκοινωνίες και επικοινωνίες.
- (ι) Πολιτιστική κληρονομιά και διαπολιτισμικές σχέσεις.
- (κ) Ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα και μελέτη συστήματος αξιών.
- (λ) Επίδραση έξω-Μεσογειακών παραγόντων στη λεκάνη της Μεσογείου.

Δεύτερη Φάση (1984-86) — Μελέτη, μέσω ανάλυσης συστημάτων των αναπτυξιακών δυνατοτήτων σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος και την προετοιμασία εναλλακτικών σεναρίων. Τρία επίπεδα σεναρίων: συνολικά (υψηλής προτεραιότητας), κατά τομείς και κατά ακτή / θάλασσα (λιγότερο υψηλής προτεραιότητας). Δύο είδη σεναρίων: «Τάσεων» και «εναλλακτικά».

Τρίτη Φάση (1987) — Σύνθεση όλων των δεδομένων και ανάλυση των αποτελεσμάτων από το Συμβαλλόμενο Μέρος.

Το συνολικό κόστος του ΓΑΛΑΖΙΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ μέχρι το τέλος του 1985 θα ανέλθει περίπου στα 4 εκατομμύρια δολάρια, από το οποίο, περίπου 1,2 εκατομμύρια δολάρια είναι η συμβολή της Γαλλίας σαν φιλοξενούσας χώρας.

Πρόγραμμα Ενεργειών Προτεραιότητας (ΡΑΡ)

Πρόγραμμα πρακτικών και συγκεκριμένων ενεργειών σε διάφορους τομείς, στους οποίους είναι προφανείς οι δυνατότητες ανάπτυξης. Εργασία γίνεται στους εξής τομείς:

- (α) Κατάλογος ερευνητικών κέντρων και εμπειρογνομημάτων στις διάφορες χώρες της Μεσογείου στους τομείς: ιχθυοκαλλιέργεια, ανανεώσιμες μορφές ενέργειας και διαχείριση των υδάτινων πόρων.
- (β) Ανάπτυξη υδάτινων πόρων σε ηψία και απομονωμένες παράκτιες περιοχές.
- (γ) Ολοκληρωμένος σχεδιασμός και διαχείριση παράκτιων περιοχών.
- (δ) Αποκατάσταση και αναπαύση ιστορικών χώρων και μνημείων.
- (ε) Χωροταξικός σχεδιασμός σε σεισμογενείς περιοχές.
- (στ) Διαχείριση, συλλογή και διάθεση στερεών και υγρών αποβλήτων.
- (ζ) Ένταση των προσπάθειών για προστασία του εδάφους στις παράκτιες περιοχές της Μεσογείου σαν βασικού παράγοντα προστασίας του περιβάλλοντος.
- (η) Ανάπτυξη του Μεσογειακού τουρισμού σε αρμονία με το περιβάλλον.
- (θ) Πρόγραμμα συνεργασίας ΡΑΡ / ΜΕΔΡΑΡ πάνω στις περιβαλλοντικές πλευρές της ιχθυοκαλλιέργειας στη Μεσόγειο.
- (ι) Μεσογειακό δίκτυο συνεργασίας για τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας.
- (κ) Μελέτη των επιπτώσεων στο περιβάλλον κατά την ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών.
- (λ) Ισορροπία μεταξύ της ενδοχώρας και της παράκτιας ζώνης σαν πόλου έλξης — προβλήματα και εμπειρίες στο σχεδιασμό και τις στρατηγικές διαχείρισης.

Το συνολικό κόστος του ΡΑΡ υπολογίζεται να φθάσει μέχρι το τέλος του 1985 σε περίπου 1,3 εκατομμύρια δολάρια, από το οποίο σχεδόν τα μισά είναι η συμβολή της Γιουγκοσλαβίας σαν φιλοξενούσας χώρας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ (MED POL)

MED POL - ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ (1975-1980).

Εκπονήθηκαν τα ακόλουθα προγράμματα και εφαρμόστηκαν όλα εκτός των MED POL XII και MED POL XIII:

MED POL I: Βασικές μελέτες και συστηματική παρακολούθηση του πετρελαίου και των πετρελαϊκών υδρογονανθράκων στα νερά της Θάλασσας (συνεργασία IOC/WMO/UNEP).

MED POL II: Βασικές μελέτες και συστηματική παρακολούθηση της συγκέντρωσης στους θαλάσσιους οργανισμούς μετάλλων και ειδικότερα υδραργύρου και καδμίου (συνεργασία FAO (GFCM)/UNEP).

MED POL III: Βασικές μελέτες και συστηματική παρακολούθηση της συγκέντρωσης στους θαλάσσιους οργανισμούς DDT, PCB και άλλων χλωριωμένων υδρογονανθράκων (συνεργασία FAO (GFCM)/UNEP).

MED POL IV: Έρευνα πάνω στις επιδράσεις των ρύπων στους θαλάσσιους οργανισμούς και τους πληθυσμούς τους (συνεργασία FAO (GFCM)/UNEP).

MED POL V: Έρευνα πάνω στις επιδράσεις των ρύπων στις θαλάσσιες οικοκινωίνες και τα θαλάσσια οικοσυστήματα (συνεργασία FAO (GFCM)/UNEP).

MED POL VI: Προβλήματα που προκύπτουν από τη θαλάσσια μεταφορά ρυπαντών (συνεργασία IOC/UNEP).

MED POL VII: Έλεγχος της ποιότητας των παράκτιων νερών (συνεργασία WHO/UNEP).

MED POL VIII: Βιογεωχημικές μελέτες επιλεγμένων ρύπων στο νερό ανοικτής θάλασσας της Μεσογείου (συνεργασία IAEA/FAO/IOC/WMO/UNEP).

MED POL IX: Ο ρόλος της ιζηματογένεσης στη ρύπανση της Μεσογείου (συνεργασία UNESCO/UNEP).

MED POL X: Ρύπανση της Μεσογείου από χερσαίες πηγές (συνεργασία WHO / ECE / UNIDO / FAO / UNESCO / IAEA / UNEP).

MED POL XI: Διαθερμόνωση των αναλυτικών τεχνικών και συνήθων μεθόδων συντήρησης (συνεργασία IAEA / FAO / IOC / UNEP).

MED POL XII: Εισαγωγή ρύπων στη Μεσόγειο θάλασσα μέσω της ατμόσφαιρας (συνεργασία WMO / IAEA / WHO / UNIDO / ECE / UNEP).

MED POL XIII: Χρήση και επιλογή μοντέλων θαλάσσιων συστημάτων (συνεργασία UNESCO / FAO / IOC / UNEP).

Στην πρώτη φάση του MED POL συμμετείχαν πάνω από 200 ομάδες επιστημόνων από 84 ερευνητικά κέντρα 16 Μεσογειακών Χωρών.

Υπολογίζεται ότι το πραγματικό συνολικό κόστος της πρώτης φάσης του MED POL ανήλθε σε 17,4 εκατομμύρια δολάρια που περιλαμβάνουν: τη συνεισφορά σε ρευστό του UNEP (3,5 εκατομμύρια δολάρια) και 0,5 εκατομμύριο δολάρια από το Μεσογειακό Ταμείο Πίστης, τη συνεισφορά (στο μεγαλύτερο μέρος της σε είδος και υπηρεσίες) των διαφόρων εξειδικευμένων οργανισμών (1,4 εκατομμύρια δολάρια) και το υπολογιζόμενο κόστος που θαφύνηι το ερευνητικά κέντρα των Μεσογειακών χωρών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα (12 εκατομμύρια δολάρια).

Το Σχέδιο Δράσης συνέβαλε στην αναβάθμιση των αναλυτικών εργαστηρίων στις διάφορες Μεσογειακές χώρες, με την προσφορά υπερσύγχρονου εξοπλισμού και εξειδίκευσης προσωπικού

Το *Vila Velebita* από το Ροβινί της Γιουγκοσλαβίας είναι ένα από τα ερευνητικά σκάφη που χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο για τις δραστηριότητες του MED POL. Τα σκάφη, ο εργαστηριακός χώρος, το προσωπικό και ο εξοπλισμός που διατίθενται από τις Μεσογειακές χώρες αποτελούν ένα μεγάλο τμήμα της οικονομικής συμβολής των κρατών στο Σχέδιο Δράσης για τη Μεσόγειο.

MED POL - ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ (1981-90). Ένα σφαιρικό μακροπρόθεσμο πρόγραμμα συστηματικής παρακολούθησης και έρευνας.

Το τμήμα συστηματικής παρακολούθησης περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Συστηματική παρακολούθηση των πηγών ρύπανσης και συλλογή πληροφοριών για τον τύπο και τις ποσότητες των ρύπων που απορρίπτονται άμεσα στο θαλάσσιο περιβάλλον.
- Συστηματική παρακολούθηση του θαλάσσιου νερού των περιοχών κοντά στις ακτές, συμπεριλαμβανομένων και των εκβολών ποταμών, περιοχών δηλαδή που υφίστανται την άμεση επίδραση ρύπων από αναγνωρίσιμες πρωταγενείς πηγές ρύπανσης (αγωγοί θαβρολυμάτων, σημεία απόρριψης σποθλάτων κλπ.) καθώς και από δευτερογενείς πηγές ρύπανσης (ποταμοί).
- Συστηματική παρακολούθηση των νερών της ανοιχτής θάλασσας (περιοχές αναφοράς μακριά από ακτές) και συλλογή πληροφοριών για τις γενικές τάσεις του επιπέδου ρύπανσης της Μεσογείου.
- Συστηματική παρακολούθηση της μεταφοράς ρύπων στη Μεσόγειο μέσω της ατμόσφαιρας και συλλογή συμπληρωματικών πληροφοριών για τις ποσότητες των ρύπων που καταλήγουν στη Μεσόγειο.
- Μέχρι το τέλος του 1984, είχε υπογραφεί συμφωνία μεταξύ της Γραμματείας και των αρμόδιων αρχών 7 Συμβολαμένων Μερών για τα αντίστοιχα εθνικά προγράμματα συστηματικής παρακολούθησης στις χώρες αυτές.

Το τμήμα έρευνας του MED POL περιλαμβάνει τους εξής 12 τομείς μελετών:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Α: Ανάπτυξη και δοκιμασία δειγματοληπτικών και αναλυτικών τεχνικών για τη συστηματική παρακολούθηση των θαλάσσιων ρύπων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β: Σύνταξη εντύπων αναφοράς που χρησιμοποιούνται υποχρεωτικά με βάση τα πρωτόκολλα Απόρριψης, Έκτακτης Ανάγκης και Ρύπανσης από Χερσαίες Πηγές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Γ: Ανάπτυξη του επιστημονικού υπόβαθρου για τον προσδιορισμό των Κριτηρίων Παιδείας του Περιβάλλοντος της Μεσογείου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Δ: Επιδημιολογικές μελέτες σχετικές με τα κριτήρια ποιότητας του περιβάλλοντος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ε: Κατευθυντήριες γραμμές και κριτήρια για την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου Ρύπανσης από Χερσαίες Πηγές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤ: Έρευνα σχετικά με ωκεανογραφικά φαινόμενα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ζ: Έρευνα πάνω σε θέματα ταξικότητας, αντοχής, διασυσσώρευσης, καρκινογένεσης και μεταλλαξιμότητας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Η: Ευτροφισμός και παράλληλη αύξηση της πορφυρίας πλαγκτού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ: Μεταβολές στα οικοσυστήματα οφειλόμενες στην ρύπανση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ι: Επίδραση των θερμών σποθλάτων στους παράκτιους οργανισμούς και τα παράκτιο οικοσυστήματα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Κ: Βιογεωχημικοί κύκλοι ορισμένων ρύπων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Λ: Διεργασίες μεταφοράς ρύπων.

Στο τέλος του 1984, 16 Μεσογειακές χώρες με 62 επιστημονικά κέντρα συμμετείχαν σε 102 συνεχιζόμενα ερευνητικά προγράμματα.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Σύμβαση για την προστασία της Μεσογείου από τη Ρύπανση

- Γεωγραφικός ορισμός της Μεσογείου όπως ναιίται στη Σύμβαση για την Προστασία της Μεσογείου Θάλασσας από τη Ρύπανση: «τα θαλάσσια ύδατα της Μεσογείου καθεστώς, συμπεριλαμβανομένων των κόλπων και των κλειστών θαλασσών που ορίζονται από Δυσμών από τον μεσημερινό που περνά από τον φάρο του Ακρωτηρίου Spartel, στην είσοδο του Πορθμού του Γιβραλτάρ, και από Ανατολών από τα νότια όρια των Στενών των Δαρδανελλίων μεταξύ του φάρου Mehmetcik και του φάρου Kumkale».
- Εγκρίθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 1976 στη Βαρκελώνη της Ισπανίας.
- Υπογράφηκε από: την Κύπρο, την ΕΟΚ, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιταλία, το Λίβανο, τη Λιβύη, τη Μάλτα, το Μονακό, το Μορόκο, την Ισπανία, την Τυνησία, την Τουρκία και τη Γιουγκοσλαβία.
- Άρχισε να ισχύει στις 12 Φεβρουαρίου 1978.
- Επικυρώθηκε από: την Αλγερία, την Κύπρο, την ΕΟΚ, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιταλία, το Λίβανο, τη Λιβύη, τη Μάλτα, το Μονακό, το Μορόκο, την Ισπανία, τη Συρία, την Τυνησία, την Τουρκία και τη Γιουγκοσλαβία.

Πρωτόκολλο για την πρόληψη της ρύπανσης της Μεσογείου προερχόμενη από απόρριψη από πλοία και αεροσκάφη.

- Εγκρίθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 1976 στη Βαρκελώνη της Ισπανίας.
- Υπογράφηκε από: την Κύπρο, την ΕΟΚ, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιταλία, το Λίβανο, τη Λιβύη, τη Μάλτα, το Μονακό, το Μορόκο, την Ισπανία, την Τυνησία, την Τουρκία και τη Γιουγκοσλαβία.
- Άρχισε να ισχύει στις 12 Φεβρουαρίου 1978.
- Επικυρώθηκε από: την Αλγερία, την Κύπρο, την ΕΟΚ, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιταλία, το Λίβανο, τη Μάλτα, το Μονακό, το Μορόκο, την Ισπανία, τη Συρία, την Τυνησία, την Τουρκία και τη Γιουγκοσλαβία.

Πρωτόκολλο για τη Συνεργασία των Συμβαλλομένων Μερών για την καταπολέμηση της ρύπανσης της Μεσογείου από πετρελαιοειδή και άλλες επιβλαβείς ουσίες σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

- Εγκρίθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 1976 στη Βαρκελώνη της Ισπανίας.
- Υπογράφηκε από: την Κύπρο, την ΕΟΚ, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιταλία, το Λίβανο, τη Λιβύη, τη Μάλτα, το Μονακό, το Μορόκο, την Ισπανία, την Τυνησία, την Τουρκία και τη Γιουγκοσλαβία.
- Άρχισε να ισχύει στις 12 Φεβρουαρίου 1978.
- Επικυρώθηκε από: την Κύπρο, την ΕΟΚ, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιταλία, το Λίβανο, τη Λιβύη, τη Μάλτα, το Μονακό, το Μορόκο, την Ισπανία, τη Συρία, την Τυνησία, την Τουρκία και τη Γιουγκοσλαβία.

Πρωτόκολλο για την Προστασία της Μεσογείου από τη ρύπανση από χερσαίες πηγές.

- Εγκρίθηκε στις 17 Μαΐου 1980 στην Αθήνα.
- Υπογράφηκε από: την Κύπρο, την ΕΟΚ, τη Γαλλία, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιταλία, το Λίβανο, τη Λιβύη, τη Μάλτα, το Μονακό, το Μορόκο, την Ισπανία, την Τυνησία και την Τουρκία.
- Άρχισε να ισχύει από τις 17 Ιουνίου 1983.
- Επικυρώθηκε από: την Αλγερία, την ΕΟΚ, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Μονακό, την Ισπανία, την Τυνησία και την Τουρκία.

Πρωτόκολλο που αφορά τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές της Μεσογείου.

- Εγκρίθηκε στις 2 Απριλίου 1982 στη Γενεύη της Ελβετίας.
- Υπογράφηκε από: την ΕΟΚ, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιταλία, τη Μάλτα, το Μονακό, το Μορόκο, την Ισπανία, την Τυνησία και τη Γιουγκοσλαβία.
- Επικυρώθηκε από: την Αλγερία, την ΕΟΚ, την Αίγυπτο, την Ιταλία και την Τυνησία.

Το πιο αυστηρό νομοθετικό μέτρο για την προστασία της Μεσογείου είναι το πρωτόκολλο για τη ρύπανση της θάλασσας από χερσαίες πηγές.

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Περιφερειακά Κέντρα Δράσης

Για την εφρμογή του Μεσογειακού Σχεδίου Δράσης χρησιμοποιήθηκε από την αρχή μια περιφερειακή προσέγγιση. Αυτή τη στιγμή λειτουργούν το ακόλουθα περιφερειακά κέντρα:

- Περιφερειακό Κέντρο Δράσης για το Γαλάζιο Σχέδιο στη Sorbia Antipolis της Γαλλίας.
- Περιφερειακό Κέντρο Δράσης για το Πρόγραμμα Ενέργειών Προτεραιότητας στα Σπλιτ της Γιουγκοσλαβίας.
- Περιφερειακό Κέντρο Δράσης για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές στην Τύνιδα της Τυνησίας.
- Περιφερειακό Κέντρο Καταπολέμησης της Ρύπανσης από Πετρελαιοειδή στο Νησί Μανουέλ της Μάλτας.

Χρηματοδοτικές ρυθμίσεις

Μέχρι το 1979, το UNEP χρηματοδότησε το Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης με 7,5 εκατομμύρια δολάρια περίπου. Οι εξειδικευμένες και άλλες υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών συνέβαλαν με 2 εκατομμύρια δολάρια επιπλέον.

Όμως, στις αρχές του 1979, επειδή μειωνόταν η οικονομική συμβολή του UNEP, τα Συμβαλλόμενα Μέρη ίδρυσαν το Μεσογειακό Ταμείο Πίστης (MTF) του οποίου τη διαχείριση έχει το UNEP.

Προβλέπεται ότι μέχρι το τέλος του 1985, το συνολικό ποσό που θα καταβληθεί από το UNEP, τους συνεργαζόμενους οργανισμούς και τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα ξεπεράσει τα 25 εκατομμύρια δολάρια.

Γραμματεία

Το UNEP εκτελεί χρέη γραμματείας για το Σχέδιο Δράσης τη Σύμβαση και τα Πρωτόκολλα. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, ιδρύθηκε στην Αθήνα η Περιφερειακή Συντακτική Μονάδα.

Συνεργαζόμενοι Οργανισμοί

Από την αρχή, τα Μεσογειακά Σχέδια Δράσης συνέδραμαν ουσιαστικά μεταξύ άλλων και οι ακόλουθοι οργανισμοί με την πείρα τους και τη συμβολή τους σε υπηρεσίες και είδος:

- Οικονομική Επιτροπή για την Ευρώπη (ECE)
- Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιομηχανική Ανάπτυξη (UNIDO)
- Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO)
- Εκπαιδευτική, Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών (UNESCO)
- Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (WHO)
- Παγκόσμια Οργάνωση Μετεωρολογίας (WMO)
- Διεθνής Ναυτιλιακή Οργάνωση (IMO)
- Διεθνής Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας (IAEA)
- Διοικητική Οικονομική Επιτροπή (IOC) της Ουνέσκα

Δίπλα: Οι πανέμορφοι πολύχαιτοι *Serpula vermicularis* είναι από τους πιο ευποθείς θαλάσσιους οργανισμούς όσον αφορά την ιλύ, είτε σε προσχώσεις, είτε σε εργασίες εκβάθυνσης, γιατί τα αιωρούμενα σωματίδια φράζουν και προκαλούν θλάθη στους λεπτούς βραχίονές τους.

Πίσω εξώφυλλο: Αν δε ληφθούν προληπτικά μέτρα οι πόλεις της Μεσογείου θα ταφούν κάτω από τα ίδια τους τα σκουπίδια.

Ο σχεδιασμός του φυλλαδίου έγινε από τη Nikki Meith για λογαριασμό του Προγράμματος Περιβάλλοντος Ηνωμένων Εθνών (UNEP). Το κείμενο δόθηκε από τη Συντονιστική Μονάδα του Μεσογειακού Σχέδιου Δράσης.

Το UNEP ευχαριστεί τους κάτωθι για τις φωτογραφίες τους: F. Bolts (FAO) (σ. 27), Α. Δημητρόπουλο (εξώφυλλο, σελίδες 4, 10, 22, 28), T. Farkas (πίσω εξώφυλλο, σελίδες 2, 3, 5, 6, 7, 8, 11, 14, 15, 16, 17, 25), D. Henrioud (σ. 26) και, μέσω της Φωτογραφικής Βιβλιοθήκης του World Wildlife Fund, τους H. Ausloos (σ. 9), T. Gürpenar (σελίδες 19, 21 κάτω μέρος), J.W. La Tousette (σ. 20), A. Petretti (σ. 1) και J. Trotignon (σ. 21 πάνω μέρος).

Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στη Συντονιστική Μονάδα του Μεσογειακού Σχέδιου Δράσης, Λεωφ. Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, 11635 Αθήνα.

Έκδοση του Μεσογειακού Σχέδιου Δράσης και του
Κέντρου Δράσης για τους Ωκεανούς και τις Παράκτιες Περιοχές του
Προγράμματος Περιβάλλοντος Ηνωμένων Εθνών.

Σεπτέμβριος 1985

Τυπώθηκε στην Ελλάδα

